

Den rike och gifmilde Hobergsgubben, hvilken af en fattig torpare blef bjud...

*18 C Br. Bohlin, Th., [Gert von Felsenthurm.]
Tvenne sannfärdiga historier o...*

National Library
of Sweden

BOHLIN

Falkholt

Sa 9

18

2. maj 1874

Twenne sannfärdiga

Historier,

om en

Gottländsk Sagoberättelse

från Eriks af Pommern tid,

öfver

Röfwarehöfdingen i Galgberget

eller sedermera benämnd

Gert von Felsenthurms

många äfventyr; och huru han slutligen blef gift
med den rike köpmannen Roger Rybeckares
i Wisby brorsdotter Bertha.

Samt den rike och gifvilde

Sobergsgubben;

hvilken af en fattig Torpare blef bjuden till Gubben, och af
lustig bjudare fixerades samt torparen ändtligen herrligen
begåfvad. I Huset frambragt af en furids egare.

Carlshamn,

tryckt hos E. G. Johanson,

1874.

of J.

Kulan.

Den som besökt Wisby måste ana att mången saga om underbara händelser kunde tolkas af de märkwardiga fornlemningar, ifall desse egde en tunga, hwars språk kunde förstås af oss oinwigde. Wi skulle då få höra omtalas mången stor och ädel handling, liksom mångt brott, mångt nidingodåd, wi skulle då bli undertunniga om händelser och personer, nu swepta i glömskans släja, men i swunna tider föremål för dyrkan, kärlek, hat och afund, ja för alla de passioner och lidelser, som werka storhet eller ringhet, dygd eller last.

Synnerligen egnad att wäcka aningar om fordena äfwentyr, är trakten norrut om staden, mellan Galgberget och Jön.

På södra sidan begränsas den terräng, jag will beskriwa, af den gamla grå stadsminnen med sina höga torn, som ännu stå qwar, samt af de nu mera rasjade wallarne och grafwarne derutansför. På den östra höjer sig märken allt mer och mer, till Galgberget widtar med sina, icke särdeles höga, men branta, hwita stenmassor, bekrönta med det fränsta wittnesbördet om en hämmande rättwisa, den trereste galgen. I wester breder Östersjön sin yta, än lugu och stilla, bestrålad af solstenet, såsom menniskojälén när passionerna blifwit bannlysta och förnöjsamhet beherrskar sinnet, än stormande och orolig

lif ett af lidelser upprördt hjerta. En stog är på något afstånd gränsen af norr.

Denna trakt är i allmänhet hemst och ödslig. Kala sandiga eller steniga fält, här och der en enbuste, är hufvudsakliga typen af neiden. Men på ett ställe, wid St Görans kyrko-ruin, äro bördiga fläckar. Här beta också korna om sommaren muntert på den fordna kyrkogården, och flickan, som mjölkar dem bland de wilda törnrosbustarne, anar icke, när hon sjunger sina glada wiser, att hon kausse trampar på den torswa, som betäcker hennes förfäders ben. Sjelfwa ruinen är af ett inponerande utseende. Ett stycke norr om det förfallna templet är marken i hög grad superad. Stera lösryckta stenar betäcka sluttningen nedanföör berget, och mellan dem har naturen planterat en egenomtränglig häck af wilda taggiga buskwyxter. Hagtorns-, berberis-, wilda törnros- och stickebärs-buskar stänga wägen mellan stenblocken, och hwar och en styr tillbaka för försöket att här framtränga, utom de ystra skolpojkarne, som på fridagar hafwa sin tummelplats nedanföör på fältet wid Tröborg. De krypa på händer och fötter, om de ej kunna gå upprätta, och om kläderna jä sitta emellan, det fråga de ej efter; fram stola de och titta in i den här belägna röfwarekulan. Sällan wägar dock någon att krypa in uti bergshålan, med de wäta, dryppande wäggarne.

Jag har stått der många gång nyfiken och undrat, hwad den mystiska hålan kunde innessluta. Berättelse går, att den i fordna dar hade två andra utgångar, båda på omkring en sjerdingwägs afstånd, men åt olika håll, samt att des inre består af stora i berget urhållade salar, som tjenat röf-

ware till boftar. När jag så stod och tänkte på de händelser, som här passerat, skapade sig inbillningen mången gång fantastiska skepnader, som besoffade de djupa bergshålor, och jag tyckte mig ofta höra raslande af ben efter olyckliga fångar, då ibland någon af mina kamrater vågade sig derin.

En dag, då mina kamrater lemnat mig ensam och redan tumlade om, jäsom! höf och duswor nedan- före på fältet, öfverraskades jag i mina funde- ringar af en gammal jägare, en af min fars be- kända; han berättade för mig följande om

Höfdingewalet.

På den tid, då Konung Erik af Romern lem- nat Gottland, der han i många år uppehållit sig och lefwat af ijöröfweri, swärmade hans thgellösa folk, utan anförare och utan hem fring wägar och stigar, plundrande den swaga wesen den och sthende den starka. Eriks borgar och flott innehades af an- dra herrar, som ej wille weta af hans röiwarean- hang, och derföre såg detta sig snart twunget, att förena sig under en anförare, hwarföre också en samt- ling war beramad till Thorsberg i Kräcklingbo, der den blifwande höfdingen i fred kunde blifwa utsedd.

Wid mötet war det hufwudsakligen twenne bus- far som lemno i fråga till hedersplatsen — Bar- thel och Gunnar, båda lika ärriga efter fordna blo- diga kampar, båda lika tappra, lika kloka, lika grymma och lika skickliga att handtera wapen. Twisten, om hwem som war den bästa, höll på att urarta till häftigheter, då den gamle stigmannen Besfrid före- slog, att båda skulle bli anförare, och hwar och en följa den han wille. Han sade: "Hwarföre twisten

I, om hwem som skall wara anförare? — Wi äro fria män och wilja icke weta af någons herrawälde. — Jag kom hit till er sammankomst, för att förbinda mig med er — ty — ju flere män, ju bättre lycka — men icke kom jag, att kabbla om hwem som skulle bli huswondman. Mig tyckes, att den klokaste bör wara huswondet, och den duktigaste bör wara armen. I heta församlingen här finnes ingen, som så bra, som jag, känner till alla ställen, och jag kunde därför med skäl begära att så bli er ledare; — tyft! tyft! stöjen ej förr, än I fått höra till slut; — men jag will lika litet wara någons herre, som jag will wara någons dräng. — Wäljen därför både Barthel och Gunnar, till anförare, de kunna wäl wara förbundne, utan att en af dem skall wara öfwer den andra, och den som will blifwa Barthels man, han följa honom, den som will följa Gunnar, han blifwe des man — men jag blir min egen och hjälper er blott." "Det war icke wist taladt af en gammal stigman," afbröt en röst från den bakraste kretsen, "så länge risknippan är hopbunden, är hon swår att afbräta, men några qwistar i sender kan hwar pejke förstöra. Wi måste alla hålla tillsammans och lyda en anförare, klingra wi ej, så så wi snart bita i gräset. Kunnen I icke öfwerenskomma, om hwem är den bästa höfdingen, så pröfwen dem. Både Gunnar och Barthel äro duktiga bägstyttar. Jag sätter i morgon upp mitt hattspänne till mål, och den, som träffar det på tvåhundra steg, han ware anförare!"

Talaren hade knappt öppnat sin mun, förr än ett sorl af öfverraskning, flög genom samlingen, och der och hwar hördes utrop: "Junser Gert här!" — "Swarifrån kommer han?" — "Är han uppstånden

från de böda?" — "Han skall vara vår anförare!"
 — "tapprare eller flekare gosse fanns aldrig!" —
 "Det är den rätte anföraren!"

Junkern, som så togtogs, flet nu upp på en stubbe. "Jag hör mina vänner, att jag är wälkommen ibland er, Kungen behöfde mig icke mer, och då wände jag åter till gamla bekanta. — Just nu kom jag hit, men icke skolen I så byta om sinnen. — Barthel och Gunnar äro duktiga busjar, som båda förtjena vara anförare, och ehuru jag egentligen är uppförd att täfla med ädelberna riddare med swärd och lans, så will jag dock icke undandra mig att försöla bågprofwet; ty att säga, det icke ert förtroende att wilja hafwa mig till höfding, gläder mig, det wore skrymteri. — Dersöre — den, som skjuter bäst i morgon, han är anförare, och wi swärja samfäldt, att i allt lyda och ära honom och offra lif och blod till hans förswar!"

"Bra taladt, Gert Swarsson! — Wi swärje samfäldt, att i allt lyda och ära honom och offra lif och blod till hans förswar!" ljöd det från allas läppar, utom från Gunnars, som förargade sig öfwer att ej obetingadt hafwa blifwit huswudman. Han gick dystert för sig sjelf, då alla andra trängdes fring den nykomne junkern, för att wältemna honom, och för att höra nyheter från kungen. När sedan alla gingo till hwila, kunde Gunnar icke njuta någon ro, och upphetsad som han war i sitt sinne, när han skulle skjuta på morgonen, war det ej underligt, att han stöt felt.

Barthel wille ej täfla med junker Gert, som war hans asgud, och denne erhöill dersöre en lätt seger, när han afföt sin bäge så, att pilen träffade

midten af det uppsatta spännet. Ett allmänt hurra mottog Bert såsom anförare.

Anfallet på Hästnäs.

Den tiden, som berättelsen afhandlar, war det icke nesligt att med wäld tillegna sig hwad man wille ha. Många ädelborna herrar hade röfwareband, för hwilka de woro anförare, och sjelfwa kungen hade ju idkat samma yrke.

Den unge anföraren saknade inga af de egen-skaper, som behöfdes, för att leda de wilda stogs-männen. — Han war i allt dem till pass. — Wist knotade de ibland när han ej wille tillåta dem några onödiga grymheter; men ädelheten imponerar alltid äfwen på det råaste sinne, och just det, de knotade öfwer, war det, som gjorde att de med wärdsnad betraktade honom.

Hans första göromål blef att utse ett ställe till samlingsplats, wisthus, bostad och allt, hwad det kunde behöfwas till, och han war nog klok, att till hufwudstation utwälja denna kula. Den är inuti berget ganska rymelig och har tre utgångar, denne här, en wid Hästnäs och en wid Gråbo. Han kunde således göra utfall, åt hwad håll han wille, och det war omöjligt att här besegra honom; ty dels äro alla tre ingångarna omöjliga att upptäcka, dels äro de sådana, att två man kan förswara dem mot tusen. Desså blef han oangripen, fast han hela sommaren igenom gjorde djerfwa ströftåg och förwärfwade sig namn af "Den osynlige i Galgberget," emedan han aldrig upptäcktes förr, än han redan utfört sitt förbehafwande. Swar han wisade sig, nedflog han allt som mötte honom i striden, men dagtingade man,

så tog han blott skatt i penningar och förnödenheter. Aldrig tillät han sitt folk bränna de blundrade husen, och då någon af de wilda bestarne ropade på röd hane, så war han säker att tillas allwarjamt af höfdingen.

Hästinäs, numera en by, en half mil från Wisby, war då förtiden en rik borgares landtgård. Junkern hade med affigt lemnat den hela sommaren oantastad, ehuru han ofta ströfwat i des granustäp, när han den wägen gick från kulan ut på ströflåg eller kom tillbaka. Han wille wänta tills närmare jul, då alla wisthus skulle wara fulla.

Roger Rybeckare, köpman i Wisby och, ägare till Hästinäs, hade likwäl för säkerhets skull distickat öfwer dusinet handfasta drängar bewäpnade med både armborst och stridsyxor, och gården war i sig sjelf ganska fast byggd, så ätt den nog kunde uthärda ett eller par anfall utan att behöfwa uppgifwas.

Dagen till öfwersfallet på Hästinäs kallades slutligen, och junkern behöfde blott några upplysningar för tillfället. Gunnar anmälde sig sjelf till detta uppdrag och Gert war glad, ätt ät en sådan flöt karl så lemna sitt förtroende.

Men den hämndgirige röfwaren hade ännu ej kunnat glömma, ätt Gert kommit honom i wägen wid walet till huswudman. Långe hade han hwäfft förrådiska planer i sitt huswud, men nu först hade de fullkomligt megnat. Han gick direkte till Roger Rybeckares gård, der han träffade egaren sjelf. För honom omtalade han, ätt den "Djynlige i Galgberget" följande dagen skulle bli synlig på gården. Han rådde honom ätt genast tillkalla bönderna rundt omkring, och i början wisa sig ängslig för röfvarne, tills de sprid sig, hwar på sitt håll. då skulle går-

dens folk öfwerumppla dem hwar för sig och han wille sjelf hjälpa till, ty han hade beslutat öfwer-giswa röfrarne i Galgberget.

När Gunnar återkom till höfdingen, berättade han denne att blott tre drängar funnos på gården, de öfriga woro bortstuckade att tröffa på en annan Rogers egendom. Roger sjelf war der för att efterse tillredelserna till ett stort gästabud, och troligen hade han hela sitt silwersförråd der.

Ingen tid war att förlora, om man wille göra det goda kapet, och i dagningen andra dagen tågude Gert dit med tio af sina karlar. Knäpt någon syntes ute och obehindrad inkom Gert med sitt följe. Roger Lybeckare kom darrande och bjöd Gert in, han bad blott, att Gert ej skulle fara wäldsam fram, så wille han lemna, hwad Gert behöfde. Allt tyktes gå bra. Gert lät sitt folk undersöka wisthusen, under det han lät en bågare win smaka sig sjelf wäl. Men nu instörtade Barthel ropande: "Förräderi Förräderi! gården är full af bönder!" — Roger lät höra en gäll pipwifling; men innan de bönder och drängar hunnit in, som hördes utanför, så hade Gert gripit Roger. När de öppnade dörren, sågo de sin husbonde i röfwarehöfdingens wäld och hörde dennes förfärliga stämma i det de sågo Gerts blanka swärd öfwer Rogers hufwud: "Stannen hundar, eller er husbonde är dödens barn. Jag kyswer i ett hugg skallen på den falske räfwen."

Roger kunde knäppt framstamma en tillsägelse åt drängarne, att hålla sig stilla, så ängslig war han. Desså war Gert ej att narras med. Han släpade Roger wid håret, ut på gården, för att efterse hur det stod till med röfrarne. Fem eller sex af dem ansattes der hårdt af öfwer 20 bönder, bewäpnade med

hvar, lior och allt, hwad de fått tag i hast. De duktiga bussarne hade wäl till slut fått bita i gräset, hade icke Gerts wäldiga stämman kommit bönderna att studsa.

"Er husbondes lif är i min hand", duntrade han, "tillbaka eller jag spikar honom fast wid väggen med mitt goda swärd; krämarhund befall dina drängar upphöra eller skall du genast få expedition."

Drängarne läto wapnen sjunka, då de hörde den förfärliga stämman och sågo, att Rogers lif hängde på ett hårstrå. — Nu war Gert den som hade makten i händerna, och hans folk samlade sig ostördt kring honom. Med wäldig röst talade han:

"Jag skall nu usle alnriddare hålla ständrätt med dig. För hwar af mina, som saknas, skola tio af dina stekas lefwande, och för hwar skräma, de mina hafwa skall en af dina hängas. Swad? är det icke en af mina duktigaste bussar, Gunnar som ligger der; han förtjenar, att femton stekar af de förbömda drängarna tillagas."

"Nej, höfding," ropade Barthel, "Gunnar den nidingen må ligga ogulden; det war han, som war förrädaren; men när jag såg att han gjorde gemensam sak med bönderna, så gaf jag honom så, att han lurar oss aldrig mer. Skada blott att mitt goda swärd bet för skarpt. Han borde lefwat, för att få stekas, när röda hanen gal, och det får du icke nu neka höfding."

"Nej bussar tulta på hwad ni kan; men låt först dränglymlarne bära ut, hwad som kan wara nyttigt".

Drängarna dröjde och wille så gerna komma i handgemäng; men Rogers lif war i junkerns hand och de måste lyda. Det dröjde icke länge innan alla slags saker utburos: silfwer, folkfärl, kläder, matwa-

ror, winer; allt uppstaplades på gården, och märkte Gert att någon brast i stundsamhet, så fick en af hans folk tukta honom. De wilda röfrarne, som aldrig sett sin hufding sådan, njöto af att så grymt handtera drängarne, som icke wågade, oaktadt sitt stora antal, förswara sig, af fruktan att det skulle kosta deras husbonde lifwet. Och när allt war utburit, måste det arma folket finna sig i att låta surra sig tillhopa två och två, med händerna i wädrret. Sedan sattes eld på huset och Gunnars lif, jemte allt det, de ej wille eller kunde medföra, kastades i elden. Se'u hwar och en belastat sig med, hwad han ansåg bäst, och Gert för sin del tagit Roger såsom fånge, lemnades det arma folket att åse husets brand och husbondens beriswande, tills elden lockade folk dit, som kunde lösa deras plågsamma band. — Röfrarne tågade emellertid muntert tillbaka till kulan, der de skulle lotta om rofwet med de walthafwande. Under wägen sjöngo de:

Och Stigmannens dag, den går lustigt och lätt
Den går gladt under ströftåg, hurrah!
Han skipar sin lag, båd' med wilja och wett.
Så att hanen gal alltid, hurrah!

Röd hane på taf! gale högt om du will,
Det är muntert att höra, hurrah!
När du fullgjort din sak, är det bra, säg mig till,
Då du satt dig i astan, hurrah!

Wärp gyllene ägg, och åt murknande ås,
Du får swälta så länge, hurrah!
Och lät tungan på wägg, uppå dörr och kring lås,
Sig så mätta af brasar, hurrah!

Bertha.

I Roger Erbeckares hus i staden, satt hans sjuttonåriga brorsdotter Bertha i största ångest. Hon hade nyss fått underrättelse om hans olycka. Det var just farbrodern henne så kär, han var i hennes tycke allt för snilen, och det värsta af allt var att han wille twinga henne att gifva sig med en ung rik köpman, som för sitt röda hår, sina lifliga små ögon och sitt wedervärdiga fjest war hennes affky; men hon hade mycket att tacka honom för. Han hade upptagit henne som fader- och moderlöst barn, och det kalladt fadren och farbrodern woro oense; han hade hållit henne såsom egen dotter. Just nyss hade hon fått weta tilldragelsen på Hästnäs och Rogers fångenskap hos röfrarne; rätt säker, att han war i lif, det kunde hon ej wara, men hon hoppades så, och med deltagande för hans öde önskade hon att hon egt någon rådgifwars, som kunde säga henne det bästa, som war att göra. Alla bokhållarne woro wid hamnen, hon hade låtit falla dem, och med otålighet wäntade hon deras hemkomst, tårar fyllde de stora mörka ögonen och rosorna på kinderna hade den försträcktiga nyheten urblett. Hennes hy, alltid fin och hwit, saknade i dag allt rosensdof, och hon, som alltid war skön, tycktes i dag i lidandets stunder wara ett helgon.

En bultning på dörren. — En yngling klädd som en adlig junker inträdde med en ridderlig hälsning. — Berthas kinder betäcktes med skön rosensfärg. — Hon blir stum stående, utan att kunna få fram ett ord, hon är förfänt i åfsädning — fram-

för henne står en några och tjugo års yngling, med hög utmärkt kraftig wext. Ljusgult, lockigt hår fluggar en hög wälsd panna; en fint böjd näsa, fina mustascher öfwer röda, friska läppar och en rund wacker haka — allt gör ansigtet fullkomligt skönt. Och wexten! den war gjuten till modell af en hjelte.

Bertha såg honom, såg att han war skön till sitt yttre, och hon slöt, att han war skön till sitt inre ty en oädel själ kunde aldrig ha ett så herrligt skal.

Den främmande såg å sin sida, hwilket intryck han gjorde på den wackra borgarslickan — han betraktade henne, hänfördes och äfwen honom träffade Amors pil.

"Gulda jungfru," bröt hans örst thytuden, "jag påräknar er förlåtelse för mitt djerfwa störande af er enslighet. Jag förmodar likwäl, att jag gått rätt, det är ju Roger Lybeckares hus."

"Riktigt, ädle herre, och jag är hans brorsdotter, men han sjelf, wet jag ej när ni kan träffa. Han har råfat ut för en förfärlig elycka, som jag just nu fått underrättelse om. Rösware hafwa öfwerfallit honom på hans gård Hästmäs, plundrat och bränt upp gården, misshandlat folket, bortfört honom sjelf — kanske mördat honom;" — här började hennes lärar flyta strida utåt kinderna, och sorgens utbrott gjorde henne ännu skönare än förr.

"Såna intagande slicka, jag känner hans elycka. Jag kommer just nu ifrån honom för att bringa er hans helsning. Äfwen jag har varit i röswarefulan och anser för en lycka, att kunna försäkra, att hwarfen jag eller Herr Roger lidit brist. Men han slickar er sitt signet och ber er utbetala genom lassjören 4000 mark åt det bud röswarne sända i

afsten till er. Endast mot denna summa blir han fri."

"Gud ware lofwad, att han kan räddas! jag skall så fort bokhållaren kommer hem laga pennin-garna i ordning. Men, efter ni, ädle herre, äfwen varit i röfrarnes håla, så bör jag wäl få tro er, att han icke lider någon nöd."

"Honom saknas intet annat än friheten, och jag stättar mig oändligt säll, som fått bringa er själer tröst."

"Derföre, ädle herre, hoppas jag min farbror bättre kan tacka er, än jag, när han blir lösgifwen, och jag hoppas att ni då ej skall hålla wårt hus för ringa."

Jag kan ej på förhand bestämman öfwer min tid; — men blir det mig möjligt, så glädjer jag mig med, att få inställa mig här någon annan dag. Emellertid som det kanske kan behöfwas, att ni och bokhållaren ha någon pålitlig hos er, då röfrarnes bud hemtar lösesumman, så torde ni tillåta mig, att dröja qwar till des."

Berthas swar war naturligtwis en tackfägelse för hans deltagande.

Bokhållaren rustade på huswudet och wille ej gerna på så lösa grunder betala ut den stora summan; men Bertha förmådde honom att räkna summan i ordning i godt mynt.

Eftermiddagen förflög för Bertha och junkern på snabba wingar, och när aftenen kom, hade han tryckt kärlekens första kyss på hennes läppar.

Klostret.

Roger Tybeckare hade genom den betydliga förlust, röfrarnes öfwerfall och fångenskapen hos dem

förorsakat honom, blifwit mer än förut angelägen, att hans brorsdotter skulle gifta sig med den rödhåriga löpmannen Wernsfrid; men den eljest swaga flickan war stark i sin kärlek till den sköna junkern, som bragte henne farbrodrens ring. Wäl hade hon ej sedan sett honom, och farbrodern påstod, att det måste wara rövvarhövdingen Gert Swarsson sjelf, ty beskrifningen liknade honom; men hon kunde ändå ej slita sig från sin kärlek.

"Mätte han också wara den fruktade rövvaren, tänkte hon, så är han det kanske blott, för att afböja en mängd arymheter hos sitt wilda följe." Rog af, hon suckade efter junkern och afflog på det bestämdaste all förbindelse med Wernsfrid. Roger uppretades slutligen af hennes hårdnackhet och skickade henne till S:t Karins kloster, att genomgå noviciatåret. Wille hon ej wid det slut foga sig efter hans önsknigar, skulle hon tvingas att taga slöjan.

Året gick och hon wäntade förgäwes hwarje dag sin befriare. Trogen honom, trodde hon slutligen att han glömt henne, och hon beslöt, att foga sig efter farbrodrens wilja och dölja sitt brustna hjerta och sitt tårade öga under nunnans dof.

Dagen då den rike Roger Lybedares brorsdotter och arswinge skulle taga slöjan war redan inne. Klockorna i S:t Karins praktfulla klosterkyrka, som nu är den härligaste ruin i Wisby, kallade de fromma att öfwerwara den heliga handlingen. Allt hwad lif och anda hade, strömmade dit att ståda och höra!

Klostrets prebikant höll en prebikan före den egentliga ceremonien, och efter det slut inleddes det lidande offret med bleka kinder och förgråtna ögon af två af sina blifwande ordenssystrar. Bredwid altaret woro nunnebrågten, rosenkransen, krusifixet och en sax, som skulle stympa novisens härliga lockar, framlagde. -- Abboten i S:t Clemens skulle wiga henne wid den himmelsta brudgummen. Det imponerade på församlingen, att höra honom tala om det heliga kallet, under det att mellanåt den härliga

chorsången höjde sin röst. Allt war tygt och försjunkt i värde-
nadsfull andakt, då Abboten ställde till Bertha den öfliga frågan:

"Jag frågar dig i Guds, fadrens och skaparens, i Guds,
sonens och återlösarens, i Guds den heliga andas, i Guds mo-
ders, den gudabegärfvades och i det heliga helgonets S:t Catha-
rinas namn om du Bertha Fredriksdotter af ditt innersta hjerta
önskar och finner dig kallad, att som en rätter Christi brud af-
säga dig all den arga werlden och i helighet arbeta och verka i
den heliga S:t Catharinas systerkap?"

"Säg nej! säg nej!" dundrade det genom tempelhwalsfwet,
Novisen nedsjönk sanslös på marmortrappan, utan att swara,
hvarken ja eller nej. — Hon hade igenkännt hans röst — hans,
för hwilkens skull hon stod här. — Men nu framträngde Gert
Iwarsson i blank harnest med gyllene sporrar, som klingande
gäfwö genljud i hwalsfwet. Han fattade den afbånade med sina
starka armar, och innan någon hunnit sansa sig, hade han med
sin börda aflägsnat sig genom kyrkdörren. Försträffelse och häp-
nad hade nedslagit alla som woro närwarande. Abboten san-
sade sig först och med några få störade han i högtidsstrud efter
tempelståndaren.

Flykten och Lugnet.

När Gert Iwarsson hade bekommit lösen för Roger Lybec-
kares frihet, försökte han sedan flera gånger att få tala wid
Bertha, men förgäfwes. Borgherrarne i Wisby hade, uppskräm-
da af händelsen på Hästnäs, öfwerenskommit att turwis hålla
wakt wid portarne, och han kunde icke obemärkt inkomma i staden.

Wid samma tid ankom ett bud från Konung Erik, som
kallade Gert till Mecklenburg, för att öfwerlägga om planer till
de förlorade kronornas återstående. Gerts rykte hade spridt sig
till norra Tyskland och förökad hans anhängares antal så betyd-
ligt, att Konungen trodde sig med dem och den hjälp, han tänkte
erhålla af några tyska furstar, kunna företaga något wäsentligt.
Sunkern afreste dertföre dit, sedan han öfwerlemnad besålet åt
Barthel. Denne bedref yrket med sådan skicklighet, att oaktadt
Wisbyboerne och Gottländska landsfolket förenade sig för att
tillintetgöra det fruktade bandet, så kunde de dock icke uträtta något.

När Erik fått riktig reda på ställningen på Gottland, sann
han omöjligheten att utföra något med Gerts manskap. Han
stäckade dertföre honom med ett budskap till Markgrefwen af Paltz.

F dennes hof utmärkte den sköna junkern sig på det förmänliga gaste och blef der dubbad till riddare wid ett turnerspel, hvarefrån han såsom segrare medförde Markgrefwens länsbref på den fasta borgen Felsenthurm wid Rheinfloden.

Nu skyndade Gert tillbaka till Gottland. Kärleken till Rogers sköna brorsdotter påskyndade hans resa; men litwäl hade wid hans återkomst öfwer året gått förbi. Han glädde sig nu att som Pfaltziss borgherre kunna uppträda med lyckliga anspråk på Berthas hand och därför kom han icke inkognito till Wisby. — Men ad! — den första nyhet, han rönt, war att Bertha samma dag skulle wigas till nurna.

Här woro så ögonblick att begagna och, med sin wanliga drift, hade han snart infallat till den numera säkrare staden, Barthel med tjugo handfasta busjar. Dessa hade ordres att hålla honom wägen öppen aenom norrport, i fall det behöfdes, och sjelf begaf han sig i högsta tid till S:t Marins kyrka. Hwad der föregick weta wi.

Då Gert med sin sköna börda stormade S:t Hansgatan framåt till norrport, wäkte det astmän uppmärksamhet, och innan han war i det fria, måste hans tappra busjar uthärba en hård kamp med waktten.

"Halt! werda!" dundrade befälhafwarens stämma, och en rad af hillebardierer spärrade wägen.

"Riddar Gert von Felsenthurm!" swarade Barthel och försökte framtränga; men ett hugg af befälhafwarens klinga föll tungt på hans stålhuswa.

"Den brackan börjar leken. — låt gå rasst, mina gossar!" skrek Barthel i det han med sitt swärd beswarade befälhafwarens hugg. Nu börjades en hård let, stic och hugg utdelades från båda sidor, folket tillströmmade och tog waktens parti. — Gert wille icke ansötro sin börda åt någon annan, och därför kunde han blott till försvar begagna sitt wapen. En rödhärig, mager figur grep honom i skärpet och ropade med en skriande ton, "helgeränare, stråtröfware, gif tillbaka himlens brud! — och abboten från S:t Clemens i högtidskrud fattade i Berthas kläder, att rycka henne undan riddaren. Men han wände sig om, och med ett slag af swärdsknappen hade han fällt den rödhärige rivalet, köpman Wernsrid raklång till marken, så att blodet frusade ut näsa och mütt, och med en spark störtade han den seta abboten tillbaka. Den enwije andlige rusade dock åter till under förbannelser, och sökte få tag i den ännu afdånade novisen.

"Är du rasande flintskallige munk!" ljöd Gerts röst, och med ett slag af sin jernhandske hade han spräckt abbotens hufvudskål.

Gerts folk fäktade lika mycket för sitt eget lif, som för riddarens stydd; och folket, som såg en andlig i högtidsfrud ihjälslagen på öppen gata förstumrades af fasa och gjorde korstectnet. Riddaren begagnade sig af detta andrum, han härigenom erhöll och skyndade, att med sitt följe bana sig väg genom porten.

Röjwarekulan i Galberget mottog de flyende, och på en bädd af mjuka tyger kom Bertha åter till sina sinnen. Saliga stunder i den älskades sanna blefwo ersättning för årets långa lidanden och snart uppblomstrade åter de af sorgen bleknade kinderna.

Så fort som möjligt förskaffade sig Gert ett fartyg och med sitt folk, som han tog i sin ordentliga sold, och med sin Bertha hwilken en munk från S:t Görans twangs att wiga honom wid, seglade han till Tyskland, der i Rhentrakten i Pfalsiska landet sagorna än i dag tala om de tappra Felsenthurmarnes.

Hobergsqubben.

Det är på Gottland ett stort Berg wid namn Hoberget, uti hwilket bodde en tid ett stort bergtroll, af samma sitt hemwist och boställe kallad Hobergs-Gubben. Icke långt derifrån bodde en fattig torpare, hwilken för någon sin förmenta nytta plågade umgänge med samma bergtroll, såsom man hörer talas och sägas, att många som söka lycka till att fiska och skjuta, skola dertill bruka sådana olofliga medel och hafwa umgänge med Sjö och Skogsrän. Nu hände det sig, att samma torparens hustru födde barn: af hwilket till-

fälle Torparen blef bekymrad under sin tanka om Gaddrarnes betingande och bjudande. Swilket, då hans dräng af husbondens utwärtens åthäfwet förmärkte, frågade han, hwad honom fattades, att han så bedröfwad war, sågandes derhos:

Drängen. Mig tyckes, att I nu hafwer större orsak att glädjas, än att wara bedröfwad, emedan I ären wälsignad med en lifsarfwinge, och likwäl går I så sorgsen och bedröfwad.

Torparen. Det är wäl sant, som du säger; men dock icke desmindre hafwer jag likwäl något som mig ängslar och bekymrar; och sådant icke utan skäl och orsak. Jag måste ju efter plägsed wid barnkrifningen bjuda några Gaddrar, går jag Hobergsgubben förbi, som mig så mycket godt, som du wäl wet, gjort hafwer, lärer sådant honom förtryta, att jag härefter aldrig hafwer något godt att wänta af honom, om än aldrig så stor nöd ginge mig uppå. Bjuder jag ock honom, så lärer han allena äta opp allt mitt tillrede, så att jag för de andre gästerne måste stå med skam och blygd, efter du wäl wet och ofta sett, hwad för en stor fräfsare, bottenlös och nästan omättande man han är, så att han nä-

stan icke står till att mätta och fylla, helst af en fattig torpare, som jag är.

Drängen. Jag wet att så är; men gif er dock tillfreds; jag will lätteligen afböja och förekomma hwad I så högt fruktar, så att det ä ingendera sidan skall hafwa någon nöd. Ty jag will gå åstad att bjuda honom, men derhos med låmpa och godt maner laga att han icke skall komma hit.

Torparen. Kan du det uträtta, som du lofwar, så gör du mig en god tjenst, som du med rätta skall prisas före, förutan derjemte hafwa någon annan belöning att förwänta.

Drängen. Han begärer sig en säck och begifwer sig till wägs till Hobergs-Gubben. När han till honom framkommen war, helsar han honom ifrån sin husbonde, sågandes: Min husbonde helsar eder god dag och beder att I will wara så god och hjälpa honom med några fiskar, såsom I tillförene wid anlitande plägar göra (ty han war alltid wan, att så hwad han tillite honom om). Men derhos beder drängen ännu: han will denna gången inga små utan stora fiskar hafwa.

Hobergs-Gubben. Huru kommer det till, att han denna gången ändtligen will hafwa allt stora och inga små fiskar; der han

likwäl alltid tillförene plägar låta nöja sig med hwad han får, stort eller smått tillsammans.

Drängen. Jo, han skall göra barnsöl, han är wälsignad med en lifsarswinge, och för den skull är jag, jemte detta ärendet, tillika hitskickat att bjuda eder till Fadder. Detta talet behagade Hobergs-Gubben måta wäl.

Hobergs-Gubben swarade dertföre och sade: Så gammal och grå som jag är, så har aldrig ännu någon gjort mig den äran, dertföre helsa honom tillbaka, tacka på mina wägnar för budet och säg jag skall komma. Men hör, hwem skall mer blifwa Fadder?

Drängen. Sanct Påder.

Hobergs-Gubben. Så wet jag icke wäl om jag lærer kunna komma, ty jag wet Sanct Påder är en temlig twärwigge, och för den skull torde wi icke wäl kunna förlikas med hwarandra tillsammans. Dock likwäl efter din husbonde har gjort mig den äran och bjudit mig, så skall jag komma och se till huru wi kunna förlikas och samsas. Men skola ännu några flera Faddrar blifwa?

Drängen. Ja, Sanct Michel med.

Hobergs-Gubben. Så lærer jag näppeligen komma dit. Ty Sanct Påder och jag hade

fuller kanske någorlunda kunnat förlitas i ett hus men Sanct Michel och jag knapt. Dock likväl efter min granne har gjort mig den äran, skall jag komma, emedan ingen hittills gjort mig den äran: ehuru gammal och grå jag är fastän jag allenast skall sätta mig uti en vrå och se uppå huru det tillgår. Skall der ännu någon mera mansfolksfadder blifwa?

Drängen. Nej.

Hobergs-Gubben. Hvem skall då i bland quinsfolksfaddrarne bära barnet?

Drängen. Sanct Gertrud

Hobergs-Gubben. Han slår fasligt stort på med Faddrar. Han torde fuller ha betingat några spelmän, efter han slår så stort på uti annat.

Drängen. Ja, trumslagaren skall bli spelman.

Hobergs-Gubben. Jag hade fuller tänkt att likväl komma dit, fastän både Sanct Bär och Sanct Michel komma begge med, efter han gjort mig den äran och kallat mig; men efter trumslagaren kommer dit (menandes och förståendes derigenom Thore-åket eller Åstedundret), så kommer jag alldeles intet, det säger jag rent ut. Ty jag war för fjorton dagar sedan uti ett samqwäm, och under det jag gick hem derifrån, uppvärte ett

moln på Himmelen och trumslagaren begynner att slå på sin trumma så hårt så att jag deröfwer blef förfärad; begynte att löpa det mesta jag förmådde hemåt, och när jag hann till förstugudörren, slog han efter mig med trumstickan och slog dermed det ena lårbenet af mig, hwaraf jag än hafwer stor mehu; för den skull kan jag för denne alldeles intet komma uti något lag med honom, eljest torde han denna gången slå af mig det andra lårbenet med; derföre hållia din husbonde och tacka honom för den äran han mig gjort har, och säg att jag inte denna gången kan komma: men plåga de ock wid sådana tillfällen gifwa faddergäfwor?

Drängen. Ja, de som något hederliga wilja wara.

Sobergs-Gubben. Han tager en skofwel, går in uti en bergshåla, der lärar woro fulla med riksdalrar, säger åt Drängen: Håll hit din säck och så öser han en skofwel full med riksdalrar i säcken, och säger till drängen: plår dem gifwa mer än detta?

Drängen. Nog har jag sett gifwas mer än detta är.

Sobergs-Gubben. Intet skall jag wara den sämste, tager till skofwelu och öser åter en skofwel full med riksdalrar i drän-

gens säck och säger: plägar någon gifwa mer än detta?

Drängen. An hafwer jag sett en, som har gifwit mer.

Hobergs-Gubben. Ingalunda will jag wara den sämste: tager och slår tredje gången en skofvel med Riksdalrar i säcken och säger till drängen: har du sett någon gifwa mer?

Drängen. Ingen har jag sett gifwa mer, ty han orkade intet mera bära; eljest hade han lurat honom en eller flera gånger att ösa flera skoflar i säcken.

Hobergs-Gubben. Så gick nu hem med dessa och kom sedan igen, ja skall du få fiskarne med, det drängen också gjorde.

Och således gjorde drängen sin husbonde efter sin lofwen, en god tjenst; icke allenast i det att han med godt maner afhindrade Hobergs-Gubben ifrån barnsölet, utan och förskaffade sin husbonde en rik och ymnig stor faddergåfwa.

Barnsölet gick för sig utan Hobergs-Gubben, och drängen blef af sin husbonde ihågkommen.